

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging opbouw

Wat het zwaarste is..... (Romeinen 8:18)

Geijkte beeldspraak

Jammer dat die goede oude balans uit ons dagelijks leven verdwenen is. Met enig heimwee denk ik terug aan de tijd waarin neringdoenden er nog gebruik van maakten. Op de ene schaal het geijkte gewicht, op de andere de te verhandelen koopwaar. Met de bedoeling dat beide schalen met elkaar in evenwicht, in balans waren.

Aan zo'n balans denkt Paulus als hij schrijft dat het lijden van nu niet opweegt tegen de glorie van straks.

Zijn beeldspraak kan bij overvloedig gebruik geijkte terminologie schijnen, maar in wezen is zij verrassend. Bij hem is de balans immers niet in evenwicht. Zij slaat naar een kant door. Die schaal slaat door waarin het geijkte, door God gegarandeerde gewicht van „de heerlijkheid” wordt gelegd. Het beeld moet voor de jood Paulus dubbel aansprekend zijn geweest, omdat in zijn moedertaal, het hebreuws, het woord *heerlijkheid* hetzelfde is als *gewicht*. Heerlijkheid, glorie, is dat wat zwaar weegt.

Uit balans

Wat het zwaarste is, moet ook het zwaarste wegen. Logisch? Dat weet ik nog zo net niet. Want in de ene schaal legt Paulus de last van het lijden. Het lijden van de tegenwoordige tijd, van het tijdvak waarin we nu leven. En denk niet dat hij daar licht aan tilt. Het is bepaald geen quantiteit négligable zoals het te verwaarlozen stofje aan de weegschaal van Jesaja 40. Hij weet best dat er in ons leven momenten zijn, dat je hele leven in een keer wankelt en ineens stort. Dat alle vanzelfsprekendheden, alle voornemens, alle plannen je uit handen worden geslagen. Zo, dat je wezenloos bij de puinhopen van je bestaan staat te kijken, volkomen uit balans, uit het lood geslagen. Hij heeft het zelf beleefd, op weg naar Damascus: zelfs zijn welgefundeerde godsdienstige wereld wankelde en viel in puin. Niet voor niets bleef hij, denk ik, jaren aan het gezicht onttrokken. Zoiets gaat je niet in je kouwelen kleren zitten. En zo'n radicale ver-

DOOR
E. R. POSTMA
EINDHOVEN

andering verwerk je niet in één dag - dat kan jaren kosten.

Niet goedkoop

Als deze man nu schrijft: „ik ben er zeker van, dat het lijden van de tegenwoordige tijd niet opweegt tegen de heerlijkheid, die over ons geopenbaard zal worden”, denk dan niet aan een handig trucje met goedkope woorden en handelswaar. Het is een stuk werkelijkheid waar hij ook als apostel zich elke dag aan vast moet klampen. Hij heeft juist als apostel heel wat te verduren gehad (2 Corinthiërs 11 : 23 v.v.).

Hij spreekt over het lijden dan ook in meervoud, in veelvoud. Hij weet dat de ganse schepping zucht, dat wij bij onszelf zuchten, ja dat zelfs de Geest voor ons pleit met onuitsprekelijke verzuchtingen... Dan moet het toch wel erg zijn. Maar was het van den beginne al niet erg toen de poorten van het paradijs achter het eerste mensenaar vergrendeld werden? En was het niet erg toen datzelfde ouderpaar ontdekte, dat hun ene zoon hun andere vermoord had? Dat was nog maar het begin van alle ellende... Wat beleven ouders en kinderen van nu?

Nee, Paulus bagatelliseert het veelvoudige lijden niet. Wat hij wel doet - hij heeft er de tijd voor gehad - is het een tegen het ander

afwegen, twee dingen tegen elkaar uitzetten. Uitwerken van wat hij zo omschreef: „indien wij delen in zijn - Christus' - lijden, is dat om ook te delen in zijn verheerlijking” (8 : 17).

Ook Christus woog het zwaar

En ook dat is verrassend nieuw en ongedacht: hij legt een verbinding tussen ons lijden en dat van Christus. We noemen maar wat, dat Jezus meemaakte: die Galileërs, wier bloed die toch niet zo onschuldige Pilatus mengde met hun offers. De toren van Siloam, die in zijn val achttien slachtoffers maakte. Hij kwam blinden tegen en verlamden, kreupelen en meelaatsen. Werd geconfronteerd met kapotte huwelijken, met oorlogswinstmakers, met geldwolven. Hij liep aan tegen begrafenistoeten, zoals van die enige kostwinner uit Naïn - zijn moeder was ook nog weduwe... Bij het graf van zijn vriend Lazarus stonden de tranen niet alleen Maria en Martha in de open, maar hemzelf ook. En het stormde in zijn gemoed om wat de dood, die aartsvijand, in de mensenwereld aanrichtte. Hij was er zelf kapot van - en dat vlak voor zijn eigen dood...

Je kunt zelfs stellen dat je, verbonden met Christus, als christen de pijn nog dieper voelt schrijven. Je kijkt de wereld aan met wetende ogen. Je weet dat de wereld niet voor de dood is geschapen, maar voor het leven. En vanwege die wetenschap kun je er niet omheen, de schuldvraag te stellen. De eerste die je er op aan spreekt ben je zelf... Daar kon Paulus ook niet onderuit: hij had ellende aangezicht die hij ook niet als apostel kon goed maken: over je schuldig weten gesproken...

Gewicht en tegenwicht

Paulus was een realist: wat het zwaarste is, moet het zwaarste wegen. Juist daarom is het verrassend, dat de schaal naar de andere kant doorslaat: wat een gewicht moet daar dan wel op liggen! Nu, dat ligt er ook: het gewicht van de glorie die over ons staat geopenbaard te worden! Het óók delen in de verheerlijking van Christus.

Waarin die op handen zijnde glorie bestaat? Het meest omvattende,

Inhoud

- 1 Ds E. E. Postma,
Wat het zwaarste is...
- 2 Ds H. J. van der Kwast,
De Christ. Geref. Kerken
en wij
- 3 Prof. dr H. J. Jager,
Een abc van het geloof
- 3 Ds A. H. Algra,
Pastorale notities
- 4 T. Hoekstra,
Over: „Aangekruist”
- 5 Ds H. Amelink,
Te Berde
- 6 Drs O. Mooiweer,
Persschouw

zwaarwegende, noemt Paulus even verderop: het door God bestemd zijn tot gelijkvormigheid aan het beeld zijns Zoons. Dat begint nu, doordat de macht van de zonde is gebroken en wij weer aan de scheppingsopdracht kunnen gaan voldoen: Gods beeld, Gods kind zijn. En dat wordt volmaakt, wanneer wij, als onze Heer, de dood zelfs te boven komen - daar heeft Paulus veel over nagedacht (1 Corinthiërs 15 : 35 v.v.).

Jezus leeft - dat is het evangelie. Nee: deel van het evangelie, want er hoort bij: *en wij met Hem!*

Wij delen in zijn lijden? Dan ook in zijn glorie.

't Is iets onvoorstelbaars, juist in deze, onze, wereld. De werkelijkheid van nu - elk ziekenhuis, elk kerk-hof, schijnt te strijden met dat glorieuze, met dat zelfs de dood en al het andere lijden te boven komen. Maar het is „gefundeerd in de onlosmakelijke eenheid van alle stadia van het heil, zoals dat in het goddelijke voornemen zijn uitgangspunt en in de verheerlijking der kinderen Gods zijn voltooiing vindt” (H. N. Ridderbos t.a.v. 8 : 28-30).

Jammer dat die goede oude balans uit onze samenleving verdwenen is. Zij kon er ons aan herinneren, dat wij elke dag opnieuw in geloof bezig moeten zijn, al is het met tranen in de ogen, om wat het zwaarste is ook het zwaarst te laten wegen. Waarom? Omdat het God behaagt niet onze schuld maar Zijn genade doorslaggevend te laten zijn!

De Christ. Geref. Kerken en wij

Dezer dagen was in de pers te lezen dat de synode van de Christelijke Gereformeerde Kerken te Rotterdam in een uitvoerige discussie de verhouding tot onze kerken heeft besproken.

Op uitnodiging van het moderamen van de synode was een afvaardiging namens onze kerken bij deze bespreking aanwezig. Ds G. Mul (voorzitter van onze deputaten) en ondergetekende waren op 8 september in Rotterdam present, ds G. v. d. Brink op 10 september.

In de discussie kwam de brief ter sprake, die in opdracht van de landelijke vergadering van onze kerken aan de synode in Rotterdam is gezonden. Nu men ter synode de zaak van de samenwerking heeft afgehandeld en tot besluitvorming gekomen is, kan onze brief gepubliceerd worden ter informatie van alle kerken.

Aan de Synode van de Christ. Geref. Kerken, samen te roepen door de kerk van Rotterdam-C., p.a. de eerwaarde heer I. L. Stolk, Adrianalaan 261.

Weleerwaarde en eerwaarde heren en broeders,

De landelijke vergadering van onze kerken, die bijeen was te Breukelen in 1981/'82, heeft met dankbaarheid kennis genomen van uw brief d.d. 10-1-1981.

Het is een verblijdende zaak wanneer temidden van alle spanningen en verdeeldheid in kerk en christenheid een toenadering tussen twee groepen kerken van gereformeerd belijden enige gestalte gaat vertonen. De verhouding tot uw kerken is ook op onze kerkelijke vergaderingen een blijvend onderwerp van gesprek.

Op de vergaderingen te Breukelen kwam de samenwerking met uw kerken ter sprake bij de behandeling van het rapport van onze deputaten voor contact en samenspreking, maar niet minder toen onderwerpen als: het akkoord van kerkelijk samenleven, de correspondentie met kerken in het buitenland, het lidmaatschap van de Gereformeerde Oecumenische Synode, het Contactorgaan Gereformeerde Gezindte, de Opleiding tot de dienst van het Woord, de liturgische formulieren en de gezangen in de eredienst aan de orde kwamen.

Gezien deze brede aandacht voor de samenwerking met uw kerken was het voor onze vergadering enigszins teleurstellend dat wij uit uw brief moesten opmaken dat de werkelijkheid van uw kerkelijk leven nogal wat aarzelingen en vragen ten aanzien van de toenadering tot onze kerken vertoont. Gaarne stemmen wij u toe dat het streven naar een eenheid van kerkelijk samenleven niet mag gaan ten koste van de eenheid binnen

DOOR H. J. VAN DER KWAST HEERDE

eigen kerken, en wij zijn daarom met u van mening dat het gewenst is in de bespreking tussen deputaten zich bezig te houden met de oorzaken waardoor op vele plaatsen geen contacten tussen de kerken bestaan, of zich moeilijkheden daarbij voordoen.

Wij hopen en bidden dat de HERE onze God alles zo mag leiden dat de eenheid in geloven en belijden onder Zijn zegen vruchten mag afwerpen tot bestendiging en verdieping van de samenwerking tussen beide kerkengroepen.

Het wil ons voorkomen dat onze vergadering een belangrijke bijdrage tot de toenadering heeft geleverd met het aanvaarden van het Akkoord van kerkelijk samenleven, waarvan wij u bij deze enkele exemplaren aanbieden.

Uit de tekst van dit Akkoord moge u blijken dat in het gewijzigde artikel 34 en in artikel 40 met de door uw deputaten kenbaar gemaakte bezwaren en wensen rekening is gehouden.

Met een verblijdend grote meerderheid zijn deze artikelen aangenomen.

Wat de Opleiding tot de dienst des Woords betreft heeft onze vergadering geconstateerd dat het overgrote deel van onze theologiestudenten het advies om in Apeldoorn te gaan studeren heeft opgevolgd.

Een aantal van hen heeft inmiddels de studie voltooid en het ambt van dienaar des Woords binnen onze kerken aanvaard.

Wij verzoeken u onze dank over te brengen aan hoogleraren en curatoren van uw Hogeschool voor

het onderwijs en de zorg aan onze studenten besteed.

Er leven in onze kring geen bezwaren tegen het feit dat u deputaten voor contact en samenspreking hebt gemachtigd in te gaan op een verzoek van de Gereformeerde Kerken (vrijgemaakt) om een niet vrijblijvend gesprek over de weg die zou kunnen leiden tot kerkelijke eenheid.

De eenheid van kerken van gereformeerde belijdenis in ons land gaat ons zeer ter harte.

Zou het uw kerken gelukken een weg vrij te maken voor enige toenadering tussen genoemde kerken en de onze, dan zal ons dit tot dankbaarheid stemmen.

Wanneer het mogelijk zou zijn dat onze deputaten in deze besprekingen worden betrokken zijn zij gaarne daartoe bereid.

Bij deze brief treft u het besluit aan dat door onze vergadering genomen is ten aanzien van het contact en de samenwerking met uw kerken, met een beschrijving van het perspectief dat ons daarbij voor ogen staat.

Wij hopen en bidden dat het besluit en het perspectief door de genadige werking van de Heilige

Geest instemming bij uw vergadering en bij uw kerken mogen vinden.

Geve de Koning der kerk Zijn zegen over al onze pogingen om de verdeeldheid te overwinnen en te komen tot de eenheid waarvoor Hij geleden en gebeden heeft.

Onze volgende landelijke vergadering zal zo de Here wil in 1984 bijeengeroepen worden door de beide Ned. Geref. kerken te Enschede.

Met broedergroet en hoogachting,
namens de landelijke vergadering 1981/'82,
het moderamen,
H. J. van der Kwast,
praeses en
A. Sneep, scriba.

Dood, waar is uw prikkel?

Bij 1 Corinthiërs 15 : 55-58 en Romeinen 7 : 5, 6

1. Wij zijn aan dood en hel niet prijsgegeven.
Jezus, die onze straf gedragen heeft,
Hij wekt ons tot het onvergankelijk leven
dat Hij aan 't kruis voor ons verworven heeft.
2. Hij heeft de dood, die hier als koning heerste,
voorgoed zijn scherpe angel uitgerukt:
die angel was de zonde, de begeerte
die door de wet in ons werd opgewekt.
3. Zo had de dood bezit van ons genomen
en zich genesteld diep in ons bestaan:
wij droegen vruchten, maar het was ten dode.
De Heer heeft zijn triomf teniet gedaan!
4. Nu is 't niet meer vergeefs dat wij hier leven,
omdat wij meer dan overwinnaars zijn
door Hem die ons de zege heeft gegeven
en goede vrucht die zuiver is en rein.
5. Laten wij dan standvastig bij Hem blijven,
onwankelbaar, met milde overvloed
van werken die in eeuwigheid beklijven.
Welzalig wie het leven zó begroet!

Melodie: psalm 110

Joop Klein, Rijswijk

De dichter J. Klein Fzn. (Psalter 1980) verzocht mij achter mijn naam mijn woonplaats te vermelden, opdat „persoonsverwisseling” in het vervolg wordt voorkomen.

J.H.K.

Een abc van het geloof

Licht

We zullen allen wel de tekst kennen uit de eerste brief van Johannes: „God is een Licht en er is in het geheel geen duisternis in Hem”. D.w.z. dat Hij de bron is van heil. De fontein van al wat goed is. Licht is een aanduiding van vlekkeloze reinheid, stralende hoogheid, onbegrensde verhevenheid boven al wat slecht is. Jacobus waarschuwt ons, dat niemand als hij wordt verzocht mag zeggen: Ik word van Godswege verzocht. Want God kan door het kwade niet verzocht worden en Hij brengt ook niemand in verzoeking. Hij beproeft wel, maar verzoekt niemand met het doel tot zonde te verleiden. Dát doet de boze, de duivel. Vader aller boosheden zouden we kunnen zeggen. Maar van God, die enkel licht is, schrijft Jacobus: „alle goede gaven en volmaakte gift daalt af van boven, van de Vader der lichten, bij wie geen verandering is of schaduw van omkeer.” D.w.z. Hij blijft ons goede gaven geven, daaraan hoeven en mogen we niet twijfelen. Hij is geen auteur van de zonde en al wat zondig is.

Het is een heidense gedachte, dat God licht en duisternis zou zijn. Een bron van alle heil en van alle onheil. Met de woorden van Paulus uit Fil. 4 vs 8 zouden we het zo kunnen zeggen: God is de oorsprong van al wat waar, al wat waardig, al wat rechtvaardig, al wat rein, al wat beminlijk, al wat welluidend is, al wat deugd heet en lof verdient. Wie wat thuis is in de Schrift kan deze lijst met vele goede gaven aanvullen. God is een God van licht en heil en vrede en liefde enz. In dat alles heeft Hij behagen. Maar Hij haat al wat zondig, boos en slecht is. En we mogen uitzien naar een nieuwe aarde en hemel, waar het enkel licht zal zijn, omdat God daar is alles in allen.

Onder de oude bedeling heeft God nog niet de volheid van Zijn Licht laten stralen. Dat heeft Hij laten schijnen door Christus. Na zijn geboorte werden de herders omstraald door de Heerlijkheid des Heren. Zoals we telkens lezen in de Schrift, dat mensen bij de verschijning van die heerlijkheid vrezden, zo vreesden de herders ook. Maar de engel zei tot hen, dat ze niet moesten vrezden, want ze mochten blij zijn, want de Heiland was geboren. Die terecht later kon zeggen: „Ik ben het Licht der wereld”. Tot verlichting niet maar van het volk der Joden, maar van alle volken. Van Wie Simeon getuigde: Mijn ogen hebben uw heil gezien, dat Gij bereid hebt voor het aangezicht van alle volken, een licht voor de heidenen en heerlijkheid voor uw volk Israël. Zo wordt de Heiland ook genoemd in het begin van het Evangelie van Johannes. De doper was het licht niet, maar hij moest van het licht getuigen. Van Hem konden de apostelen getuigen: Hij heeft onder ons gewoond en wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de Eniggeborene van de Vader, vol van gena-

duisternis van de hel staat de uiterste heerlijkheid van het Licht, dat eeuwig schijnen zal voor hen, die het Licht hebben aangenomen.

Met het voorgaande zullen allen, die met het Evangelie bekend zijn, wel geen of weinig moeite hebben. Maar dat is mogelijk wel wat anders, als de Here Jezus van zijn leerlingen zegt: „Gij zijt het licht der wereld”. En zó staat het er toch in Matth. 5 : 14. Er stonden om Hem heen de 12 discipelen. Maar niet zij alleen werden zo aangesproken, maar allen die de Herder wilden volgen. En dat waren voor het merendeel heel gewone mensen. Vissers, boeren, burgers en buitenlui, zoals wij dan zeggen. Ze zullen wel vreemd hebben opgekeken of opgehoord, toen ze deze woorden hoorden. Ze waren immers geen schriftgeleerden. De meesten zullen door die heren wel beschouwd zijn als „de schare, die de wet niet kent”. Wat zou daarvan nu te verwachten zijn? Ze waren toch maar „leken”?

Dat mocht dan zo zijn naar het oordeel der Rabbinen, maar toch is het waar. Allen, die Jezus volgen vormen het licht der wereld. Dat is een gave. Dat voorrecht geeft Jezus Christus aan die van Hem zijn. Uit zichzelf zijn ze duisternis. Maar geroepen uit de duisternis tot het wonderbare licht van het Koninkrijk Gods.

DOOR H. J. JAGER KAMPEN

de en waarheid. Hij was het Licht, het vleesgeworden Woord, dat door de duisternis niet werd aanvaard. Men heeft de duisternis liever gehad dan het Licht. Maar eens zal de duisternis worden verdreven. Tegenover de buitenste

Nieuw lied

In een aantal psalmen staat een opwekking aan Gods volk, om de HERE een nieuw lied te zingen. Bijvoorbeeld in psalm 33, 96, 98, 144 en 149. J. Ridderbos zegt ervan, in zijn commentaar op de psalmen, dat de gemeente, omdat Gods heilsdaden steeds weer nieuw zijn, zich ook wil uiten in een nieuw gezang.

Doch al twee eeuwen lang wantrouwt de Christelijke gemeente het nieuwe lied. Dat lag vaak aan het peil van de geestelijke liederen, en soms ook aan de dichters. Zij behoorden niet echt tot Gods volk. Daar moet tijd overheen gaan, want het hindert niemand meer, dat de tekstdichter van Bachs Matth. Passion, Picander, een kwalijke reputatie had als dichter van kluchten, die wel een heel eind over de schreef gingen. Een halve eeuw geleden al weer, in 1933, kregen de Geref. Kerken een bundeltje „Eenige Gezangen”. Maar ook daarin stonden geen liederen uit eigen tijd. Het was alsof na Isaïe da Costa en Ten Kate, J. J. L., geen mannen meer zijn opgestaan om God te loven met een lied, dat door de gemeente

Pastorale notities

DOOR A. H. ALGRA sr. MAASSLUIS

overgenomen kon worden.

Verzen van vrouwen kwamen, geloof ik, niet eens binnen de gezichtseinder.

Wat mij op dit punt hindert, is dit, dat niet erkend wordt, dat de gemeente van Jezus Christus zelf weten mag, wat ze zingen zal. Na veel discussies en toetsingen wordt soms iets „vrijgegeven voor kerkelijk gebruik”. Soms wordt het nog gekker. In mijn Herv. bundel van 1938 staat de handtekening, eigenhandig met vulpen geschreven, van iemand die namens de Herv. Synode verklaart dat mijn gezangenboek echt is. Hoedt u voor namaak. Want er zou eens iemand op de gedachte kunnen komen om een gezangenboek te vervalsen.

In de tijd vóór en na de afschei-

ding werden de kerken, de hervormde dan, verplicht om een gezang te zingen. Sindsdien is het ook in de Geref. kerken zo gebleven, dat synodes zeggen: Wat jullie, in Rodeschool of Rozen daal, zingen, dat maken wij wel uit.

Ik zou ook niet graag aan het Liedboek gebonden zijn, of aan een selectie daaruit. De kinderen missen, geloof ik, in de samenkomsten van de gemeente de liederen van Hanna Lam, want dat zijn verzen, die zij begrijpen. Waarom zouden we er niet enkele samen met hen zingen? De wat oudere jeugd kan zich in de kerk niet uiten in verzen in de stijl van de „pop”. Zelf houd ik er niet van, maar het is dan toch maar hún cultuur en waarom zouden ze de ruimte daarvoor niet mogen hebben?

Dit maakt het er niet gemakkelijker op. Je moet er wat voor doen, om het metelkaar te bespreken en uit te praten en je moet er zorg voor dragen, dat je gasten meezingen kunnen. Maar het eigenlijke punt is altijd: mag je als Christelijke kerk wel zo bang zijn voor je eigen vrijheid? Want daar zit het vaak op vast.

Redactie

Ir. A. W. Biersteker
T. Hoekstra
Drs. H. de Jong
Drs P. J. van Kampen
Mr. dr. J. Meulink
D. W. L. Milo
Ds. E. R. Postma
Drs. W. G. Rietkerk

Adres van de Redactie:

Ds. K. Muller, Dovenetel 45,
8446 SH Heerenveen
Tel. 05130-20476

Kerknieuws / Uit breder kring

M. J. F. van der Wal
Brugakker 60-17
3704 RA Zeist
Tel. 03404-61525

gen gezien worden. Dan is het voor de wereld duidelijk, dat die goede werken niet uit ons zijn, maar vrucht van Gods genade. Vruchten of gaven van de Geest van Christus. Niets om te roemen, alleen maar om dankbaar voor te zijn. Ook die goede werken zijn gaven. En tevens opgaven. We worden niet behouden om onze goede werken. Maar ook niet zonder. Wee, als we alleen maar zeggen: Here, Here. En niet doen de wil van onze hemelse Vader.

We zullen geoordeeld worden, ook naar wat wij gedaan hebben, het zij goed het zij kwaad. Dat mag ons vreemd in de oren klinken. We horen het niet graag. Het is toch alles genade? Gewis, alle roem is uitgesloten. Maar Paulus is wel een goede leerling van z'n Meester als hij schrijft in II Kor. 5:12: „Want wij moeten allen voor de rechterstoel van Christus openbaar worden, opdat een ieder wegdrage, wat hij in zijn lichaam verricht heeft, naar dat hij gedaan heeft, hetzij goed, hetzij kwaad”. Maakt ons dat niet angstig? Dat hoeft en mag niet. Maar wel mag dat ons prikkelen om enthousiast aan het werk te gaan. Om te ondervinden, dat Zijn juk zacht is en Zijn last licht. En dat Gods geboden niet zwaar zijn.

Zo mogen en kunnen mensen van de wereld uit de duisternis worden getrokken. Opdat zij met de gemeente onze hemelse Vader verheerlijken. Door als ranken aan de Wijnstok veel vrucht te dragen. (Joh. 15). Want naar het woord van de Heiland wordt de Vader daardoor verheerlijkt. Daarin bestaat de werfkracht van de gemeente. Als dát ontbreekt mogen allerlei akties worden gevoerd. Ze zullen weinig of niets uithalen.

Heel het N.T. is vol van vermaningen, om in het licht van Christus te leven. Wandelen zegt de Schrift. Als de Heiland in Joh. 8 gezegd heeft dat Hij het licht der wereld is, dan vervolgt Hij: „Wie Mij volgt zal nimmer in de duisternis wandelen, maar hij zal het licht des levens hebben”. Daarin ligt een belofte, maar ook een opdracht. We mógen het, maar we móeten het ook.

In het gesprek met Nicodemus (Joh. 3) heeft Hij gezegd: „Dit is het oordeel, dat het licht in de wereld is gekomen en de mensen de duisternis liever hebben gehad dan het licht, want hun werken waren boos. Want ieder die kwaad bedrijft haat het licht en gaat niet tot het licht, opdat zijn werken niet aan de dag komen; maar wie de waarheid doet, gaat tot het licht opdat van zijn werken blijke, dat zij in God (in Zijn gemeenschap) gedaan zijn”.

Zolang we van de zonde onze praktijk maken zijn we lichtschuw, maar als we de waarheid doen,

oprecht God vrezen, dan schuwen we het licht niet. Zodat bliken mag, dat wat we doen geen werken der duisternis zijn, werken van ons vlees (de oude natuur), maar vruchten van de Geest.

De apostelen zijn het licht voor de wereld geweest en zijn het door hun geschriften nog. Ze zijn goede leerlingen van het Licht geweest. Bijv. als Paulus in Rom. 13 schrijft: „Laten wij de werken der duisternis afleggen en aandoen de wapenen van het licht. Laten wij, als bij lichte dag, eerbaar leven, niet in brasserijen en drinkgelagen, niet in wellust en losbandigheid, niet in twist en nijd. Maar doet de Here Jezus Christus aan (staat op als nieuwe mensen) en wijdt geen zorg aan het vlees, zodat begeerten worden opgewekt”. Vlees staat tegenover de Geest. Werken der duisternis kunnen niet samengaan met werken, die het licht kunnen verdragen. In II Kor. 6 vraagt Paulus: „Wat heeft gerechtigheid gemeenschappelijk met ongerechtigheid, of welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis? Welke overeenkomst is er tussen Christus en Belial? Of welk deel heeft een gelovige met een ongelovige? Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel Gods met afgoden? Wij toch zijn de tempel van de levende God... Daar wij nu deze beloften hebben, lieve brs. en zrs., laten wij ons reinigen van alle bezoedeling van vlees en geest, en zo onze heiligheid volmaken in eerbied voor God”. Ja, zo staat het er echt, onze heiligheid volmaken, omdat we God vrezen!

Van verschillende kanten hoor ik zeggen, dat er van dit alles in de gemeente weinig komt. En anderen beweren, dat het ook toch niet kan? We zijn toch zus en zo? 't Zal ons allen wel bekend zijn welke verhalen er dan volgen. Waar haalt men dat toch vandaan? Zijn we dan geen kinderen van het licht? Aan de Thessalonicensen heeft wel het een en ander gemankeerd. Maar als Paulus spreekt over de wederkomst van Christus, dan zegt hij, dat die dag hen niet als een dief zal overkomen. Want, zo staat het er „jullie brs. en zrs. bent allen kinderen des lichts... Laten we dan ook niet slapen... God heeft ons niet bestemd, om onder zijn toorn om te komen... Hij heeft ons bestemd voor de zaligheid”. 'k Zou zeggen: leest dat nog maar eens na en vermaant en vertroost elkaar.

Over: „Aangekruist”

boekbesprekingen van Biesheuvel tot Wolkers, door Hans Werkman

Wat Hans Werkman schrijft, is in het algemeen de moeite van het lezen waard, en dat geldt zeker voor de boekbesprekingen die hij geregeld publiceert in het Nederlands Dagblad. Een aantal daarvan heeft hij gebundeld in „Aangekruist”, en ik wil vooral scholieren aanraden kennis te nemen van dit boek. Het is verschenen bij „De Vuurbaak” in Groningen, de prijs is f 24,50 en dat is niet te veel voor een werk van deze kwaliteit.

DOOR
T. HOEKSTRA
ZWOLLE

Werkman heeft hier 37 boeken in besproken, bekende, maar ook minder bekende. De kwaliteit van de besproken werken loopt nogal uiteen, er zijn erbij waarvan ik me afvraag óf ze wel tot de „literatuur” gerekend kunnen worden, maar ik kom ook beroemde schrijvers tegen als Maarten 't Hart, W. F. Hermans, Mensje van Keulen en Harry Mulisch. Scholieren kunnen allereerst profijt van deze bundel hebben, doordat ze zich nu van te voren een beetje een voorstelling kunnen maken van allerlei boeken. Ze kunnen dan beter en meer verantwoord kiezen. Ze kunnen dan ook eens met een lijstje bij hun leraar aankomen dat afwijkt van wat hij gewoonlijk onder ogen krijgt.

Uitgangspunten van de kritiek

Wie een boek recenseert, heeft daarbij, bewust of onbewust, altijd bepaalde uitgangspunten. De socialist in hart en nieren verlangt andere dingen dan de doorsnee Telegraaf-lezer, de christen legt andere maatstaven aan dan de ongelovige. Ik waardeer het in Werkman dat hij in zijn woord vooraf een klein postuum eerbetoon wijdt aan dr C. Rijnsdorp. Met instemming neem ik het volgende over: „Dr C. Rijnsdorp heeft in zijn gebundelde recensies duidelijk gemaakt dat het literaire en het levensbeschouwelijke bij een romanschrijver niet te scheiden zijn. Dus recenseerde hij niet alleen vanuit literair, maar ook vanuit levensbeschouwelijk oogpunt. Een beoordeling „uit zuiver literair oogpunt” noemde hij „een hogere vorm van scheelzien”.

Ook Hans Werkman besteedt in zijn besprekingen aandacht aan de literaire kwaliteiten van het boek (hij wijst soms ook duidelijk tekorten aan), én hij staat stil bij de achtergronden, de denkwereld, van waaruit het boek geschreven werd.

Ik heb het vroeger zelf in Opbouw wel eens in eenvoudige woorden zó gezegd: Het gaat om twee dingen, namelijk wát er staat, en hóe het er staat. Die twee zijn trouwens niet van elkaar los te maken, al zijn ze wel te onderschei-

den: „Vorm en inhoud zijn één”, zeiden de tachtigers, en daarin hadden ze gelijk. Beide elementen moeten aandacht krijgen, ook in de school. Je kunt er bij voorbeeld niet mee volstaan te zeggen dat Wolkers door de manier waarop hij bepaalde dingen beschrijft, mensonterend bezig is; ook de gedachtenwereld, de ideeën die er achter zijn boeken zitten, moeten dan duidelijk aan het licht gebracht worden (en afgewezen!). Maar je kunt óók niet een roman of een gedicht alleen maar prijzen omdat er zulke goede dingen in worden gezegd. Als er van alles mankeert aan de manier waarop die goede dingen ons worden gepresenteerd, zal daar ook de vinger bij gelegd moeten worden. Helaas moet ik dat nogal eens doen bij de gedichtenbundels die ik ter recensie voorgelegd krijg; het is niet prettig, maar ik meen het te móeten zeggen, als het niveau in feite niet uitkomt boven de gemiddelde sinterklaasrijmen.

Christelijke literatuur?

Er zijn critici die zeggen dat „christelijke” kritiek onmogelijk is, en daarmee laten ze zien niet begrepen te hebben hoe absoluut de dienst aan de Heere is. Zij vinden meestal ook de „christelijke” literatuur niet erg waardevol. Helaas moet ik hun toegeven dat er uit christelijke kring maar weinig literatuur is gekomen die een hoog niveau bereikt. Ik heb een paar planken vol boeken uit de tijd van voor 1940, maar ik moet eerlijk zeggen: het is in het algemeen niet veel zaaks. Jammer, maar het is zo. Hans Werkman schrijft: „Er bestaat kennelijk nog altijd een treurig vooroordeel, namelijk dat christen-auteurs literair onder de maat blijven. Om aan te tonen dat dit onzin is, besteed ik aan deze

vergeten groep wat extra aandacht. Ze zijn vertegenwoordigd met acht boeken". Afgezien van de vraag of Werkman erin geslaagd is aan te tonen dat het genoemde vooroordeel werkelijk onzin is, ligt hier wél een kans voor onze scholieren: zij kunnen profiteren van wat Werkman over die boeken zegt, en zij kunnen, door ook werk uit christelijke kring te gaan lezen, een literatuurlijst samenstellen met een eigen karakter. Ik vind dat we van onze jeugd best mogen vragen dat zij hun christen-zijn ook hierin uit laten komen. Leraren zullen daarvoor waardering hebben. Er blijft natuurlijk het probleem van de „kwaliteit", maar de leraar die op b.v. de Havo wél een boek van Anton Coolen accepteert, zal weinig bezwaar kunnen maken tegen Anne de Vries, en zeker niet tegen een roman van B. Nijenhuis. Het is wél mogelijk dat die leraar met een andere moeilijkheid komt te zitten: hij kent waarschijnlijk Nijenhuis niet. Maar dat is geen reden om leerlingen te beperken in hun vrijheid van keuze.

Een advies voor „beginnende lezers"

Wie nog niet veel gelezen heeft, en wie opziet tegen „al die moeilijke boeken", moet beginnen met werk van schrijvers die kunnen „vertellen": Anton Coolen, A. M. de Jong, Herman de Man, en uit christelijke kring Anne de Vries (Bartje blijft de moeite van het lezen waard). Ook Werkman noemt een dergelijke verteller: Wolf Meesters met zijn Hielko. De derde druk (1976) is aan te bevelen voor wie verwacht moeite te zullen hebben met het Gronings dat in de andere drukken voorkomt. Ik ben het met Werkman eens dat een dergelijke streekgebonden roman iets van zijn aantrekkelijkheid verliest, als de streektaal wordt vervangen door half-Hollands, maar daarvoor ben ik dan ook een noordeling. In „Hielko" komen allerlei elementen voor die de lezer van nu zal herkennen: de dreigende werkloosheid, sociale ongelijkheid en onrechtvaardigheid, het kind uit een vroeger huwelijk dat daardoor toch een vreemde eend in de bijt is. Ik kan er nu niet uitvoeriger op ingaan, dan zou ik het boek trouwens opnieuw moeten lezen. De bespreking door Werkman vind ik één van de zwakste in zijn bundel. Wie „Hielko" niet kent, krijgt wel enigszins een beeld van het boek, als hij deze recensie leest, maar het is te merken dat we hier vermoedelijk een weinig gewijzigde bespreking uit een dagblad hebben. Daaraan heeft een scholier toch te weinig. Werkman heeft óók besprekingen van een heel wat hoger gehalte geleverd. In deze recensie heeft hij in elk geval niet gedaan wat hij wilde, namelijk aantonen

dat er christelijke romans zijn die niet onder de maat blijven. De scholier die nu iets moeilijkers wil aanpakken, zou De Tornado van B. Nijenhuis kunnen gaan lezen. Wat Werkman daarover zegt, kan hem tot steun zijn. Ik denk ook dat het boek genoeg „spanning" biedt om de lezer te boeien.

„Aangekruist": aanbevolen

Ik weet dat Werkman een bewonderaar is van B. Nijenhuis. Ik volg hem daarin niet helemaal. Zo vind ik het goedkoop dat in een ziekenhuis röntgenfoto's verwisseld worden met als gevolg dat van de verkeerde patiënt wordt gedacht dat die ongeneeslijk ziek is. Ook het feit dat er na de eerste tornado een tweede volgt en dat het gebeuren bij de tweede een contrast vormt met wat er de eerste keer plaats vond, is mij te kunstmatig, te gezocht. Werkman heeft dit ook wel onderkend, hij zegt dat het hier niet gaat om de gebeurtenissen, maar om de probleemstelling; ik vind hem daarin niet overtuigend.

In „Aangekruist" wordt ook een boek besproken dat ik niet ken: Vrienden van vroeger, door Johan Cavier. Ik citeer Werkman: „Het gaat over iets wat niet zo lang geleden nog moeilijk bespreekbaar was, vooral in gereformeerde kring: het probleem van de homoseksualiteit en de homofilie. Daarom is het belangrijk dat juist een gereformeerde auteur deze uitstekende kleine roman schreef". Ik zei al dat ik het boek niet ken, maar nadat ik de bespreking door Werkman heb gelezen, heb ik al helemaal geen zin meer om er nog aan te beginnen. Laat ik maar citeren, misschien begrijpt men mij dan. „Deze ernst maakt indruk op de ik-figuur, zodat hij als vanzelf openstaat voor wat Theo verder vertelt over de vrijgemaakt-gereformeerde kerk waar hij lid van is." Een eindje verder lees ik: „Langzamerhand komt hij dichter

bij de oplossing van zijn problemen. Een bergtocht met de gereformeerde reisvereniging werkt louterend. Eindelijk komt hij er toe van kerk te veranderen en sluit hij zich aan bij een kleine vrijgemaakte gemeente." Zou het aan mij liggen? Heb ik zulke kerkelijke trauma's opgelopen? Ik neem ook over wat Werkman uit de roman citeert: „De broeders hier zijn echt wel goed gereformeerd. Maar ze hebben zulke harde handen. Ik denk wel eens: ze slaan het meel er uit en ze houden het kaf over".

Sommige boekbesprekingen in „Aangekruist" zijn eigenlijk te beknopt, maar daar staat tegenover dat Werkman altijd duidelijk zegt hoe hij erover denkt. De lezer kan zijn eigen mening daaraan dan toetsen.

In het algemeen komen de goede en de zwakke elementen van de besproken boeken voldoende aan het licht. Ik ben blij met deze bundel en daarom herhaal ik mijn aanbeveling: vooral voor oudere scholieren.

Ter afsluiting som ik de namen op van auteurs die in „Aangekruist" aan bod komen: Biesheuvel, Carmiggelt, Cavier, Den Doollaard, Van der Ent, Gijsen, Gomes, 't Hart, Hazeu, Hermans, Oek de Jong, Mensje van Keulen, Kossmann, Lampo, Van Maanen, Meesters, Meysing, Mulisch, Nijenhuis, Overduin, Popma, Ruyslinck, Annie M. G. Schmidt, Van der Stoep, Thijssen, Toonder, Walschap, Wolkers. Een lijst om U tegen te zeggen!

„DE VIJVERBERG" TE EDE

„De Vijverberg", prot. chr. akademie voor hoger beroepsonderwijs op gereformeerde grondslag, bestaande uit een sociale akademie en een hogere beroepsopleiding voor verpleegkunde, geeft in samenwerking met de uitgeversmaatschappij J. H. Kok te Kampen, een eigen serie uit onder de naam „Vijverberg-serie". Het is de bedoeling dat de publikaties in deze serie verzorgd worden door medewerkers van en sympathisanten met deze akademie. Het is niet de bedoeling met deze serie wetenschappelijke bijdragen te leveren, maar wel een breed publiek - met name in de gereformeerde gezindte - te dienen met overwegingen op het gebied van sociaal-pedagogisch onderwijs, welzijnswerk, diakonaat e.d. Het eerste deel in deze serie is inmiddels verschenen. Het is geschreven door drs A. Noordegraaf, docent ethiek aan „De Vijverberg", getiteld: „Meer dan een formule". Drs Noordegraaf gaat in dit boekje in op de betekenis van de gereformeerde grondslag voor christelijke organisaties. Het tweede deel zal aan het einde van dit jaar verschijnen. Hierin zullen drs H. D. Keus-Jonker, docente pedagogiek aan „De Driestar" en drs G. van Soest, direktielid van „De Vijverberg" het thema: „Opvoeden een spanningsvol gebeuren" behandelen. Zij proberen hierin de spanning te bestrijden die er ligt tussen het willen leven naar Gods Woord en het tegelijkertijd leven in een gesecculariseerde samenleving.

Te Berde

Het dagblad „Trouw" is begonnen met als feuilleton te publiceren de roman van H. M. van Randwijk „Burgers in nood". Het boek verscheen in 1936 en had de grote economische crisis en de daarmee gepaard gaande werkloosheid als onderwerp. Op 15 september werd in „Trouw" een hele pagina besteed aan dit boek. H. M. van Randwijk is later vooral bekend geworden als de man van het verzet. Jan H. de Groot zegt dat het boek als een bom insloeg. „Er ontstond een schokgolf die de redacteurs van kerkbladen (en niet alleen die) in de pen deed klimmen om een afwijzend oordeel uit te spreken over deze opstandige sociale literaire creatie; een man die Colijn en het regeringsbeleid der Overheden aanviel en open stond voor de nood der werklozen.

Ik ben in bezit van een eerste druk. Ik kreeg het van mijn Vader op 20 oktober 1936 en mijn Vader had het exemplaar ontvangen om te bespreken in het blad van het C.N.V. „De Gids", waarvan hij redacteur was. Mijn Vader heeft toen het boek ook afwijzend beoordeeld. Maar ik maak bezwaar als Jan H. de Groot zegt dat deze hoofdbestuurder van het C.N.V. niet open stond voor de nood van de werklozen. Want het tegendeel was het geval. Daarvan had hij veel te lijden, juist in zijn werk. De stemming thuis uit die tijd kan ik me nog wel herinneren. Het gebeurde vaak dat we gewaarschuwd werden om toch vooral niet aan die nood van de werklozen voorbij te gaan. De ellende was trouwens te zien op de straat. Maar „Trouw" heeft gelijk als gezegd wordt dat „Burgers in nood" een begin was van de overgang van v. Randwijk naar het socialisme. De strepen die mijn Vader in het boek heeft gezet bij bepaalde passages maken het dan ook wel duidelijk. Het gezag ondermijnende karakter van het boek maakte de redacteurs van kerkbladen en anderen aan het schrikken. Niet dat iemand opkwam voor de nood van de werklozen. Gelukkig is de ellende van de werkloosheid nu nog niet te zien op straat. Maar ook nu zou het gelden dat in welke ellende dan ook een christen zich niet keert tegen de overheid. Dat is duidelijk een opdracht van God. Van Randwijk was boos over de recensie. Maar een ingezonden stuk in „De Gids" dat mijn Vader hem aanbood wilde hij niet. Dat getuigt niet van sterkte. En „Trouw" is ontstaan in de oorlog als vriezskrants uit dezelfde afkeer van Van Randwijk's weg naar het socialisme.

H. Amelink, Aalten

Persschouw

Gerechvaardigd uit de geschiedenis

Onder bovenstaande titel schreef ds H. J. v. d. Kwast te Heerde enkele interessante artikelen in het „Kerkblad voor Nederlands Gereformeerde Kerken in de provincies Gelderland en Overijssel”. In het artikel van 19 augustus jl. schrijft ds v. d. Kwast het volgende ter afsluiting:

Wanneer in Chr. Geref. kring gewezen wordt op het conflict in de Geref. Kerken ten tijde van de vrijmaking, ter verdediging van het niet meegaan in de vereniging van 1892, is daarmee niet 'bewezen', dat de daterende Chr. Gereformeerden terecht zijn achtergebleven. Bewezen is, dat in die dagen de Gereformeerde Kerken de eenheid van allen, die voor Gods Woord willen buigen en de drie formuleren onderschrijven, niet konden bewaren en via schorsingen en afzettingen tot een keus dwongen.

Hetzelfde geldt van alle critiek, die in de Vrijgemaakte kerken op onze gemeente wordt uitgeoefend. Er is daarbij critiek die kant noch wal raakt. Maar ook als terecht de vinger wordt gelegd bij zaken, die onder ons niet behoren voor te komen, dan zegt dit nog niets over het al dan niet juist handelen in de jaren 1967/68. Je zou haast zeggen: Wanneer het bij ons dan zó erg is, wanneer de schapen en lammeren in zó groot gevaar zijn, dan zal de ware kerk van de grote en goede Herder zich in grote ontferming moeten buigen over allen, die verloren dreigen te gaan.

Om het nu eens heel kras te zeggen: *Al waren wij het beu geworden; al waren we Mohammedanen geworden, dit zou geen rechtvaardiging zijn* voor zaken als: het afzetten van een dienaar van het Woord, die sa-

mengesproken heeft met vertegenwoordigers van een andere kerk; het optreden als rechters in eigen zaak; het onverhoord oordelen en buitensluiten van dienaren van het evangelie en andere kwalijke zaken. Het wordt tijd, dat we *ophouden* met het beroep op ontwikkelingen achteraf, die ons in het gelijk stellen, want *het is een ijdel bedrijf. Zo lang we allemaal gelijk hebben blijven we in de schuldige verdeeldheid.*

Kerk zijn betekent verantwoordelijkheid voor elkaar dragen. Als we eens zouden komen tot de belijdenis, dat we samen onnut zijn geworden en samen uit de moeiten moeten komen zou er al iets gewonnen zijn.

Het is goed, dat de pastor uit Heerde deze dingen memoreert. Van bepaalde zijde wordt alles in het werk gesteld om zoveel mogelijk de kwalijke daden uit het recente verleden te vergeten. Een chr. gereformeerde kollega zei eens tegen mij: „Laten de „binnenverbanders” maar niet zo'n groot woord hebben! Wat ze de „synodalen” verwijten, hebben ze nu zelf gedaan!”. Ik voeg er vrijmoedig aan toe, dat de meeste schorsingen en afzettingen in de kerkgeschiedenis waardeloos zijn geweest. De mensen, die er in eerste instantie voor verantwoordelijk waren, hebben de consequenties daarvan later zo ontstellend afgezwakt, dat geen sterveling de hele zaak meer geloofwaardig vindt. Maar intussen blijven zeer vele schorsingen gehandhaafd en laat men dienaren van het Woord met dat vonnis het graf ingaan. Is dit een traumatische reactie? Gelukkig niet! Maar ik kan het niet velen, dat de ernst van kerkelijke daden, in de Naam des HEREN verricht, later wordt verdoezeld, omdat het niet meer in iemands kraam te pas komt.

O. Mooiweer, Enschede

Stichting voor Jeugdzorg en maatschappelijk werk van de Ned. Geref. Kerk

Consulten voor maatschappelijk werk en psycho-therapeutische hulp bij o.a. gezins-, huwelijks- en individuele problemen. Ter ondersteuning van ons werk beschikken wij over een gezinsvervangend tehuis in Apeldoorn. Voor een afspraak met de maatschappelijk werkster of psycholoog kunt u bellen: mevr. A. Kaldeway-Jansen, Lange Akker 169, 4191 JD Geldermalsen. Tel. 03455-5578. Bij afwezigheid kunt u uw boodschap inspreken op het antwoordapparaat of verzoeken terug te bellen voor het maken van een afspraak.

=====

Een collega bracht op een dag twee gedichten mee die ik bijzonder aardig vond. Ik geloof dat hij ze uit „Margriet” had geknipt. Het eerste volgt hier:

Het ezeltje

*Mijn God, hebt Gij mij geschapen
om altijd over de weg te lopen
en zware lasten te dragen
altijd
en, om geslagen te worden,
altijd!
Geef mij veel moed en zacht-aardigheid.
Maak dat ik eens begrepen word
en dat ik geen behoefte meer heb
om te schreien,
omdat ik mij zo moeilijk uitdrukken kan
en men de spot met mij drijft.
Maak dat ik een lekkere distel vind
en dat men mij de tijd laat hem op te knabbelen.
Maak dat eens de dag komt
waarop ik mijn broertje van de Kribbe zal ontmoeten.
Amen.*

T. Hoekstra

=====

Redactie ontving

J. J. Arnold, dingen die wij niet zien. 167 blz., f 23,90; Oosterbaan & Le Cointre b.v., Postbus 25, 4460 AA Goes.

Ds G. v. d. Brink, informatieboekje voor de Nederlands Gereformeerde Kerken, 192 blz. f 11,90; Buijten & Schipperheijn, Amsterdam.

W. Kruikemeier, doolhof van het hart - gedichten. 46 blz., f 12,50; Buijten & Schipperheijn, Amsterdam.

Woord Werk - Christelijk literair tijdschrift, uitgaande van de Vereniging van Protestants-Christelijke Auteurs. Maandblad, abonnementsprijs f 27,50, voor studenten f 19,50; 65 blz.

Prof. dr P. J. Roscam Abbing, Inleiding in de Bijbelse theolo-

gie. 316 blz., f 49,50; Ton Bolland, Amsterdam.

J. Trigland, De recht-gematigde Christen. 90 blz., f 16,90; Van den Berg, Zwijndrecht.

A. J. Verbrugh, Universeel en antirevolutionair. Toelichting bij de richtlijnen voor de nationaal-gereformeerde, dat is universeel-christelijke en antirevolutionaire politiek, deel 2, 357 blz., f 39,50; de Vuurbaak b.v., Groningen.

Dr J. Koopmans, Het oudkerkelijk dogma in de Reformatie, bepaaldelijk bij Calvijn. 146 blz., f 39,50; Ton Bolland, Amsterdam

Dr J. Hoek, De dood hoort er niet bij - over verschillen in de waardering van de dood en enkele ethische consequenties daarvan. 62 blz., f 8,50; Willem de Zwijgerstichting, Apeldoorn.

Dr J. Wesseling, De Afscheiding van 1834 in Friesland, deel III: de classes Sexbierum (Franeker), Sneek en Tjalleberd (Heerenveen) van de Afscheiden kerken. 438 blz., f 49,50; uitgegeven door De Vuurbaak, Groningen.

Shalom, Vredeskrant van de Stichting Bijbel en Vredersvraagstukken; te bestellen op: Postbus 3035, 1400 EA Bussum, tel. 02159-33409.

Beweging '83, jubileumnummer; Postbus 149, 3600 AC Maarssen.

Dr M. J. Arntzen, Van eeuwigheid als grond gelegd, gedachten over de vrederaad; 106 blz., f 16,50; uitgegeven door Van den Berg, Kampen.

Prof. dr Georg Huntemann, De onpersoonlijke mens. Gedachten over de geestelijke crisis van deze tijd: De omverwerping van waarden, Leven zonder gezag en God, Het feminisme. 105 blz., f 19,75; De Vuurbaak, Groningen.

Rondom de doopvont, Leer en gebruik van de heilige Doop in het Nieuwe Testament en in de geschiedenis van de westerse kerk; onder redactie van **prof. dr W. van 't Spijker,** dr W. Balke, drs K. Exalto en L. van Driel; en met medewerking van vele anderen. 619 blz., f 95,-; uitgegeven door De Groot, Goudriaan.

Prof. drs H. M. Ohmann, Tellingen in de woestijn, Schetsen over het boek Numeri. 231 blz., f 12,50; te bestellen bij Bond van Mannenverenigingen op Geref. Grondslag, Zuidsingel 40, 4571 HP Axel.

Dia, themanummer over ned. geref.-chr. geref. Losse nummers f 4,-; te bestellen bij mevr. C. Schaafsma, Linge 29, 3904 NA Veenendaal.

Brood voor onderweg, een verzameling gedichten over de maaltijd van de Heer, samengesteld en ingeleid door Kees van Baardewijk, geïllustreerd door Otto Dicke. 56 pag., f 12,50; Buijten en Schipperheijn, Amsterdam.

Dr J. J. Buskus, God en het lijden, tweede druk. 31 blz., f 6,90; Kok, Kampen.

A. Noordegraaf, Meer dan een formule; de betekenis van de gereformeerde grondslag voor chr. organisaties. Vijverberg-serie 1. 140 blz., f 22,50; Kok, Kampen.

Luther na 500 jaar, teksten vertaald en besproken, onder redactie van dr J. T. Bakker en dr J. P. Boendermaker. 168 blz., f 34,50; Kok, Kampen.

Kees van Baardewijk, Bij wijze van spreken, gedichtenbundel; 40 blz., f 12,90; uitgeverij-drukkerij Wolf, Postbus 125, Wezep.

Bulletin United Bible Societies, world annual report 1982. Bible House, Stuttgart, NBG, Haarlem.

Ir. J. v. d. Graaf, De kerk in het midden, een positiebepaling vanuit het reformatorisch belijden. 126 blz., f 17,90; Kok, Kampen.

Dr Ir. E. Schuurman, Christenen in Babel. 55 pag., f 8,90; De Groot, Goudriaan (Postbus 130, Kampen).

Dr J. van Genderen, Verbond en verkiezing. 103 blz., f 16,50; Kok, Kampen.

M. Koffeman-Zijl, Er is hoop; dichtbundel. 48 blz., f 8,95; Van den Berg, postbus 27, Kampen.

Ds P. K. Keizer, Gevraagd en ongevraagd; 121 blz., f 13,—; Van den Berg, postbus 27, Kampen.

N. van Loo, Dieren in hun omgeving, deel 1; een aktuele kijk op de natuur bij de schoolplaten van M. A. Koekoek. f 22,50. De Vuurbaak, Groningen

E. C. van der Meulen, Klaver vier leesserie, deel 1: Met moeder uit, deel 2: Opa en oma komen. Per deel f 8,70; De Vuurbaak, Groningen.

Van vandaag naar vroeger; Voorloper van het onderwijsleerpakket Het verleden vandaag, door drs R. de Boer, J. v. d. Steeg en

H. Veldman. Met werkboek en handleiding. Resp. f 15,90, f 15,90 en f 7,90; De Vuurbaak, Groningen.

De mogelijkheid bestaat dat op een of meerdere van deze aankondigingen in een bredere recensie wordt teruggekomen.

Kerknieuws

Sliedrecht

Het was een extra „hoge feestdag” op zondag 18 september j.l., toen ds J. Bouma, gekomen van Loosdrecht, zich als Dienaar des Woords verbond aan de gemeente van Sliedrecht, na bevestigd te zijn door ds A. H. Algra, die als tekst gekozen had Lucas 9: 59 en 60. Onze Heer openbaart zich in dit Schriftgedeelte niet als een fanatiekeling, maar Hij tekent hier zichzelf, als degene, die alles prijs gaf; slaaf werd in dienst van zijn Heer; geen tijd, geen rechten voor zichzelf, geen loon of bindingen aan ouders of familie; geen plaats voor Zijn hoofd aan het kruis. Die zelfs zijn leven ervoor over had om ons te redden. Daarom zullen wij ook ons eigen kruis op ons hebben te nemen en ons leven willen laten verliezen om Christus' wil.

Laat de doden hun doden begraven: verzet tegen Jezus; de wet

werd veracht: er waren veel armen; de duivel heerste: er waren vele bezetenen. Overal heerste de dood in het land, maar bij Jezus is het leven. De toenmalige wereld was even hard als de huidige. Jezus volgen: je losmaken uit de greep waartoe je behoort, waarin je alles samen doet en willen gaan op de weg zelfs van het lijden. Heengaan, de konsekwentie van het volgen, waartoe de Heere je bereid maakt; het brengt loon met zich mee (Marcus 10). Om te verkondigen (voortdurend), want dan worden doden levend. „Er is hoop!” Spreek van vrede, gerechtigheid, verzoening en vergeving. Breng de goede tijding als een vriend.

Als tekst voor zijn „intredepreek” koos ds Bouma de 3 gelijkenissen uit Lucas 15: de zorg van Hem voor wat Hij kwijtgeraakt is en verloren heeft en de blijdschap die het terugkrijgen geeft. In deze wereld zijn er zoveel, die gevonden willen worden en de weg niet weten. In de wereld gaat het er keihard aan toe en de joodse leiders zijn geen uitzondering: barmhartigheid en naastenliefde voor hen, die aan de rand leven of gevallen zijn, ontbreekt. De ellendigen, de zondaren worden genegeerd, aan hun lot overgelaten. Alzo niet door onze Heer Jezus. De 3 gelijkenissen laten zien hoe mensen er buiten komen te staan, verloren zijn. Het *schaap* kiest de vrijheid in plaats van de kudde.

Administratie

Administratie-adres:

Kon. Wilhelminalaan 38
3956 TD Leersum
Tel. 03434-54288

Abonnementen:

Het aanvragen of opzeggen van abonnementen: uitsluitend bij de administratie. Abonnementen kunnen ieder moment ingaan, doch slechts per 31 december eindigen. Opzeggen uiterlijk tot 15 nov.

Abonnementsprijs:

f 42,— per jaar of f 22,— per halfjaar.
Buitenland f 50,— per jaar of f 65,— per luchtpost.
Gironr. 404945 t.n.v.
Geref. Persver. Opbouw,
Brabantlaan 122
2101 SK Heemstede
Tel. 023-285825

Advertentieprijs:

40 ct per mm.
familieberichten 35 ct p. mm.
Advertenties inzenden tot
dinsdagmorgen 10.00 uur.

Advertenties en druk:

Drukkerij „Steenbergen”
Nooitgedacht 3
3701 AL Zeist
Tel. 03404-22452

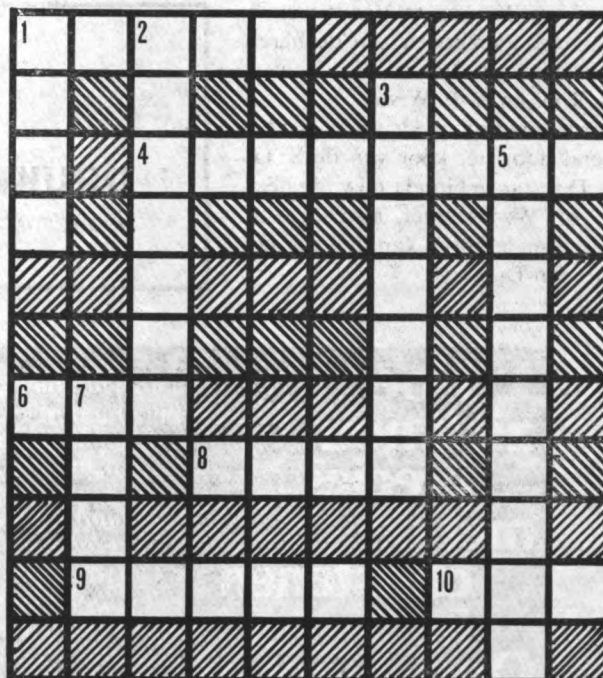
Je hebt vast wel gehoord dat het getal 12 vaak in de Bijbel voorkomt. Er waren 12 apostelen, het volk Israël bestond uit 12 stammen en vader Jacob had 12 zonen (en 1 dochter; hoe heette zij?). In de figuur moet je proberen de namen van alle zonen van Jacob een plaatsje te geven. Maar dat zal je niet lukken want er passen maar 11 namen in. De vraag is waar past welke naam en welke naam blijft over?

Begin maar met het maken van een lijstje met de 12 namen. Als je ze niet allemaal uit het hoofd weet, kun je ze vinden in Genesis 29, 30 en in Genesis 35: 18.

Oplossing vorige week:

1. Safat — 2. boer — 3. Horeb — 4. Elia — 5. Mozes — 6. Gideon — 7. Richter — 8. profeet — 9. mantel — 10. Gehazi.

En Elisa is geboren in Abel-Mehola, dat lag in de buurt van de Jordaan ongeveer op de helft van de afstand tussen het meer van Galilea en de Dode Zee.

Bij de penning is er geen sprake van opzet maar wel van onachtzaamheid (zo maar verloren), zoals je in de kerk ook maar zo iemand kwijt kunt zijn; iemand heb je al een tijd niet meer in de kerk gezien (voelde hij zich er niet thuis of niet aangesproken?), waarbij de gemeente soms faalt in het elkaar vasthouden. In de 3de gelijkenis gaat het om een bewuste keus, maar als gedoopte hoort hij er wel bij. Het is de stijl van God om het er niet bij te laten zitten. Hij zoekt het weggelopen schaap (de kudde moet het dan zolang zonder herder doen); wat een blijdschap als het dan wordt terug gevonden evenals bij de verlopen penning: de vlag gaat uit, ook in de hemel, want er is een mens gered! De zoon snijdt de band door: definitief en zichtbaar door te doen of zijn vader al dood is: vroegtijdige boedelscheiding. Maar als hij straks in de ellende komt te verkeren, hoeft hij in de wereld niet op genade te rekenen: zelfs geen varkensvoer. Maar thuis staat zijn vader op de uitkijk en is er de deur open. En als hij terugkeert sluit zijn vader hem in zijn armen: zó doet onze hemelse Vader! Er een feest van maken, in tegenstelling tot de moralistische broer: eens een zondaar - altijd een zondaar. Dat moralisme kweekt harde, kille mensen. Maar 't kan ons allemaal overkomen. Wat een geweldige onderwijzing, om van te leren. Het is ook een onderwijzing van Hem, die zichzelf heeft gegeven, om doden levend te maken. Dan is er feest.

Daarom beseffe de kerk zijn evangeliserende en diaconale taak; ook naar de straat toe, want er is blijdschap als een dode levend wordt.

Televisie-kerkdienst

Op D.V. 2 oktober a.s. zal de namiddagdienst van de Nederl. Ger. Kerk van Emmeloord worden uitgezonden via televisie Nederland 2. Aanvang van de dienst: 5 uur. Voorganger: Ds J. C. Schaeffer. Een cassette is tegen kostprijs verkrijgbaar bij Stichting „De Brug”, Breeuwerstraat 25, 8251 HB Dron-ten.

Cursus ouders en opvoeders

Eindhoven. Stichting Kinderwerk „Timotheüs” houdt dit najaar voor de tweede maal een cursus voor ouders en opvoeders. Er komen vragen aan de orde, die zich voordoen bij de opvoeding van kinderen van 0 tot 13 jaar.

De cursus wordt 8 avonden gehouden, te beginnen op maandag 3 oktober te Utrecht.

Aanvang half acht, richtprijs f 8,- per lesavond, lesmateriaal inbegrepen.

Adres: Aula van de Mavo-afd. Dr J. de Nooyschool, Rubenslaan 91, Utrecht.

In 1982 werd de cursus op ochtenden gehouden omdat daardoor man en vrouw vaak niet beiden konden meedoen, is nu voor de avonden gekozen.

Meer informatie: 040-522576.

Lezingen l'Abri

Het rooster van de lezingen van de Stichting l'Abri-Nederland voor de maand oktober luidt als volgt:

- 1 okt. Prof. dr J. G. Knol.
Onderwerp: „Is de toekomst beheersbaar?”
- 8 okt. Phill Binnie.
Onderwerp: „Reagan and the Bible.” (met vertaling)
- 15 okt. Dr H. G. Geertsema.
Onderwerp: „Beeld en werkelijkheid in het jaar van Orwell (1984)”.
- 22 okt. Prof. dr B. Goudzwaard.
Onderwerp: nog onbekend.
- 29 okt. Prof. dr S. Griffioen.
Onderwerp: „De maakbaarheid van de samenleving”.

Loosdrecht

In tegenstelling tot hetgeen in het Informatieboekje van de Nederl. Geref. Kerk te Loosdrecht staat vermeld, blijft het scribaat óók na 1 augustus: A. Strating, Oud-Loosdrechtsedijk 96a, 1231 NC Loosdrecht, tel. 02158-3116.

J. VAN KATWIJK

Steenwijkerweg 42,
8471 LC Wollega
IS VERHUIST NAAR
Valkhofstraat 46 b,
4834 PG Breda
Telefoon 076-610193

Uit breder kring

Onderwijs tussen ideaal en norm

Op zaterdag 15 oktober a.s. organiseert de Vereniging voor Calvinistische Wijsbegeerte een studiedag over normen en idealen in het onderwijs.

Spreekers zijn dr B. Kee en dr S. P. Geertsema.

Plaats: hotel Homan, Hoogeveen (tegenover NS-station).

Aanvangstijd: 10.30 uur.

Opgave bij het Centrum voor Reformatorische Wijsbegeerte, Postbus 149, 3600 AC Maarssen, tel. 03465-60945.

Na opgave krijgt men de stellingen van de sprekers toegezonden. De toegang is gratis.

Bijbel dag

Onder auspiciën van de Stichting Nederland ICCC wordt D.V. zaterdag 8 oktober de derde Nationale Bijbel dag gehouden.

De bijeenkomst vindt plaats in de Pauluskerk, Van Hogendorp plein 2 te Gouda.

Het thema is: „... spreken met de vijand in de poort” en is ontleend aan Psalm 127 vers. 5.

Spreekers zijn o.a.: Ds L. W. G. Blokhuis, Ned. Geref. predikant te Schiedam. Onderwerp: „Inspiratie en Schriftgezag”; Ds J. Oosterbroek, Chr. Geref. predikant te Harderwijk. Onderwerp: „God blijft Vader”, een verzet tegen de feministische theologie; De heer I. A. Kole, adjunct directeur P.A. „De Driestar” en leraar Godsdienst te Gouda. Onderwerp: „Verzoening alleen door Christus”; drs J. W. Maris, Chr. Geref. predikant te Hilversum. Onderwerp: „De Heilige Geest - méér dan Christus alleen?”.

Voorts wordt er een forumbespreking gehouden over de onlangs gehouden Assemblee van de Wereldraad van Kerken te Vancouver in Canada. Panelleden zijn de heren journalisten: drs A. G. Knevel, G. Roos en A. P. Wisse.

Verder wordt medewerking verleend door het koor van de S. G. de Driestar te Gouda o.l.v. de heer S. J. M. W. Bezemer, alsmede van de bekende koren van de heer Jan van den Driest.

Boekentafel aanwezig.

Kerk open 10 uur. Aanvang 10.30 uur.

Onderwijsdag te Amerongen

Op zaterdag 29 oktober a.s. wordt in Het Zendingsdiaconessenhuis in Amerongen de bij velen bekende bemoedigings- en bezinningsdag voor christenen, die betrokken zijn bij het onderwijs gehouden.

Het thema van deze dag is: „Strijd om het kind”. Het gaat om een Christelijke opvoeding in een moderne cultuur vanuit het Woord van God. De heer J. J. Gooijer, leider van de afdeling Voortgezet Buitengewoon Onderwijs te Dieren en docent pedagogiek aan de Ev. Hogeschool te Amersfoort zal het onderwerp inleiden.

's Middags wordt op een aparte manier levend gemaakt, hoe die strijd om het kind er door de eeuwen heen is geweest. Daarnaast is er ruimte voor persoonlijk contact en zal er weer veel worden gezongen en gemusiceerd. Voor de kinderen wordt een apart programma verzorgd. Ieder is van harte welkom met het hele gezin vanaf half tien 's morgens.

Als U een camping zoekt, waar U als christen Uzelf kunt zijn, kom dan met Uw gezin of groep naar

Evangelische Camping „t BELOOFDE LAND”

Wij verhuren ook (toer)caravans. VRAAG FOLDER.

Bosweg 17 — 3781 NG Voorthuizen
Telefoon 03429 - 2942

Nieuwe Opbouw-uitgave

De aangekondigde brochure over

Antroposofie

van Drs Pieter van Kampen

is te bestellen bij
Administratie „Opbouw”,
Kon. Wilhelminalaan 38,
3956 TD Leersum.

De prijs bedraagt f 3,50 plus portokosten. Bij toezending van de brochure ontvangt men tevens een accept-girokaart met het verschuldigde bedrag.

Zoudt u gelukkig getrouwd willen zijn?

Bel of schrijf naar het

„Christelijk Huwelijksbureau”

POSTBUS 8 — 7450 AA HOLTEN

TEL. 05483 - 3277

- Advertenties moeten uiterlijk dinsdagmorgen 10.00 uur ter drukkerij zijn.
- Advertenties met een foto of tekening 1 week voor verschijning van dit blad!

VOOR UW DRUKWERK NAAR

DRUKKERIJ „STEENBERGEN”

NOOITGEDACHT 3 — 3701 AL ZEIST — TELEFOON 03404 - 22452

Hoe zit 't nou precies met de christenen in Oost-Europa?

Dat zij het niet gemakkelijk hebben, weet (bijna) iedereen. Maar er zijn ook veel wilde verhalen in omloop. Niet alle christenen zitten in strafkampen. Maar ze hebben het wel moeilijk in het leven-van-alledag. Stichting Antwoord wil Nederlandse christenen zo correct mogelijk informeren over de situatie in Oost-Europa. Onder meer via infopresentaties. Ook in uw kerk, gemeente, vereniging, bijbelstudiegroep, etc. kan zo'n infopresentatie worden gehouden. Meer weten? Neem contact op met Stichting Antwoord.

stichting
antwoord

Postbus 198
4700 AD Roosendaal
Telefoon 01672 - 3450

Comité van aanbeveling: Prof. Dr. Ir. J. van Bommel, Nel Benschop, Henk Binnendijk, Gert Doornenbal, Prof. Dr. C. Graafland, Gien Karssen.